

VERWERKING VAN PERSOONS- GEGEVENS BINNEN DE COÖPERATIE

Coöperaties en hun leden verwerken tal van gegevens, waaronder persoonsgegevens zoals naam en contactgegevens. Als opvolger van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) zal vanaf 25 mei 2018 de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) gaan gelden. Deze wet is relevant voor eenieder die binnen de Europese Unie persoonsgegevens verwerkt en is daarmee zowel van toepassing op de individuele leden van een coöperatie, alsook op de coöperatie en haar leden tezamen.

DOOR: Sabina Kloppers en Lotte Pouw¹
FOTO'S: VBK & Shutterstock

¹ Mr. S.C.M.J.V.L. Kloppers en mr. E.C. Pouw zijn beiden advocaat bij Van Benthem & Keulen te Utrecht

UITGANGSPUNT PRIVACYRECHT

Het privacyrecht is gestoeld op het principe dat de privacy van personen zoveel mogelijk beschermd dient te worden. Hier vloeien de algemene beginselen uit voort: zo mag u persoonsgegevens alleen gebruiken voor vooraf bepaalde doeleinden, moeten ze juist, accuraat en niet

bovenmatig zijn en mag u ze niet langer bewaren dan noodzakelijk. Daarnaast moet u de persoonsgegevens goed beveiligen en ervoor zorgen dat degenen op wie de gegevens betrekking hebben (de "betrokkenen") goed worden ingelicht. Ondanks dat de technologische ontwikkelingen die zich sindsdien in rap tempo voor-

deden ervoor hebben gezorgd dat dit kader uit 1995 al snel verouderd was, zijn deze beginselen overeind gebleven.

WAT IS ER VERANDERD?

Hoewel de beginselen met de komst van de AVG overeind zijn gebleven, is er ook een aantal nieuwe verplicht-

“Welke persoonsgegevens worden verwerkt?”

van persoonsgegevens gezien. Onder de AVG wordt dit uitgangspunt nogmaals benadrukt: verwerking op basis van toestemming mag alleen indien de overige verwerkingsgrondslagen niet van toepassing zijn.

Rechten van betrokkenen

Een belangrijke wijziging is dat de rechten van betrokkenen verder zijn uitgebreid. Hadden betrokkenen onder de Wbp alleen een recht op informatie, inzage, correctie en verwijdering, onder de AVG hebben ze ook het recht op beperking van de verwerking en gegevensoverdraagbaarheid.

Administratieve verplichtingen

Een (administratieve) bijkomstigheid van de uitbreiding van rechten van betrokkenen is dat de informatieplicht onder de AVG is aangescherpt. Zo moet niet langer alleen geïnformeerd worden over de doeleinden van de verwerking, er moet onder meer ook informatie worden verstrekt over de rechtsgronden, de gevolgen van het niet verstrekken van gegevens en de bewaartermijnen.

Om hieraan te kunnen voldoen is het dus van groot belang om te weten welke gegevens voor welke doeleinden binnen de organisatie worden verwerkt. Dit staat in nauw verband met de nieuwe verplichting om een verwerkingsregister bij te houden. De gegevens die opgenomen moeten

worden in het register zijn in grote mate gelijk aan de informatie waarover de betrokkene geïnformeerd dient te worden.

DPIA en Functionaris Gegevensbescherming

Nieuw in de AVG is de uitvoering van gegevensbeschermingseffectbeoordelingen (in het Engels Data Protection Impact Assessment of DPIA). Een mond vol, maar het komt erop neer dat er voor verwerkingen met een hoog risico een risicoanalyse – bijvoorbeeld bij het verwerken van medische gegevens of profilering – verplicht dient te worden uitgevoerd voorafgaand aan het starten met de desbetreffende verwerking.

In sommige gevallen is een organisatie verplicht om een functionaris gegevensbescherming aan te stellen. Dit is onder andere het geval als er sprake is van verwerking die regelmatige en stelselmatige observatie van betrokkenen vereist of er sprake is van grootschalige verwerking van zogenaamde bijzondere persoonsgegevens, zoals medische of strafrechtelijke gegevens.

Nationale invulling: de UAVG

Onder de AVG is er ten aanzien van een beperkt aantal specifieke onderwerpen ruimte gelaten voor nationale inbreng, bijvoorbeeld voor het verwerken van medische of strafrechtelijke gegevens evenals het BSN

tingen bijgekomen en is een aantal andere verplichtingen aangescherpt.

Toestemming

Een van die aanscherpingen ziet op het verwerken van persoonsgegevens op basis van toestemming. Ook onder de Wbp werd toestemming als minst wenselijke grond voor verwerking

COÖPERATIE SAMEN GAAN WE VERDER

als gevolg van nationale wetgeving. In Nederland zal deze ruimte ingevuld worden door middel van de Uitvoeringswet AVG (UAVG). De UAVG moet nog worden aangenomen door de Tweede Kamer, maar zal ook op 25 mei 2018 in werking treden.

DE COÖPERATIE EN HAAR LEDEN: WIE BEPAALT?

Iedere coöperatie die en ieder lid dat persoonsgegevens verwerkt, dient te voldoen aan de AVG. Het is onder de AVG van belang om te bepalen in welke hoedanigheid de coöperatie of het lid de gegevens verwerkt. Met andere woorden: wie bepaalt welke gegevens waarvoor worden verwerkt?

Rolverdeling

Er bestaan verschillende hoedanigheden waarin een organisatie persoonsgegevens kan verwerken die alle een of meerdere verplichtingen met zich meebrengen:

- 1) de coöperaties en de leden verwerken ieder voor zich persoonsgegevens;
- 2) de coöperatie en de leden verwerken gezamenlijk persoonsgegevens; of
- 3) de leden verwerken namens de coöperatie persoonsgegevens of vice versa.

Welke rolverdeling van toepassing is, dient per coöperatie te worden beoordeeld.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Ondanks dat in het verleden vaak is uitgegaan van de eerste vorm, kunt u zich afvragen of er geen sprake is van gezamenlijke verwerking en dus gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Lotte Pouw

In de beoordeling hiervan dient te worden gekeken naar de feitelijke rolverdeling en mate van zeggenschap tussen de coöperatie en haar leden, de verwezenlijking van de missie van de coöperatie en het ter beschikking stellen van middelen door de coöperatie aan haar leden die al dan niet samen met de leden zijn bepaald.

Indien blijkt dat de coöperatie inderdaad (feitelijke) zeggenschap heeft ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens door de leden, dan bestaat onder de AVG de verplichting om onderling (schriftelijke) afspraken te maken over de feitelijke uitvoering van de verplichtingen die voortvloeien uit de AVG.

Sabina Kloppers

Daar komt bij dat de rolverdeling ook van belang is voor het beleggen van de verantwoordelijkheid om beveiligingsmaatregelen te nemen, te voldoen aan verzoeken inzake de rechten van betrokkenen, een verwerkingsregister bij te houden, een DPIA uit te voeren en het, al dan niet verplicht, aanstellen van een functionaris gegevensbescherming.

Al met al is het dus niet alleen van belang om te beoordelen of wordt voldaan aan de AVG, maar juist vooraf de vraag te stellen in welke hoedanigheid moet worden voldaan aan de AVG. Pas wanneer die vraag is beantwoord, kan worden beoordeeld wie aan welke verplichtingen moet voldoen. ■

VOORBEELD MARKETINGCAMPAGNE

De coöperatie kan besluiten gegevens te verzamelen van afnemers van producten, om bijvoorbeeld een marketingcampagne op te zetten (het doel). Voor de toepassing van de AVG is het van belang hoe dit besluit genomen wordt: besluiten de leden in de ledenraad om gegevens te verzamelen voor marketingdoeleinden alsmede de

wijze waarop of is het de coöperatie die besluit dat haar leden bepaalde gegevens op bepaalde wijze moeten verwerken voor marketingdoeleinden? Het ligt voor de hand om de leden in de eerste situatie als gezamenlijk verantwoordelijke aan te merken en in de tweede variant de coöperatie als verantwoordelijke.